

Көбеев Е.Қ.,
Рүстембекова Д.К.

**Польша Республикасындағы
ұлттық және этникалық
азшылықтардың құқықтық
мәртебесі**

Қазіргі уақытта көптеген елдердің Конституциялары мен нормативтік құқықтық актілерінде ұлттық, этникалық және тілдік азшылықтардың бар болуын мойындайды. Осымен қатар ұлттық, этникалық және тілдік азшылықтарды қорғауды қамтамасыз ету мен кемсітушілікке жол бермеу, жеке ерекшеліктері мен өзіндік болмысын сақтау аясындағы әрекеттер жүзеге асырылуда. Кез келген елдегі ұлттық, этникалық және тілдік азшылықтардың өмір сүруінің институционалдық шарттарын қамтамасыз ету үшін, ұлттық азшылықтардың құқықтарын реттеу мен қорғауға бағытталған жеке конституциялық нормалар мен құқықтық актілерді қабылдау қажет. Берілген мақалада авторлар Польша Республикасының ұлттық және этникалық азшылықтардың мәдени бірегейлігі мен жергілікті тілді сақтау және дамытумен байланысты қатынастарды реттейтін, бұған қоса, мемлекеттік басқару органдары мен осы мәселелер аясындағы территориялық өзін-өзі басқару бірліктерінің міндеттері мен құзыреттілігін анықтайтын заңнамалық актілерін қарастырады.

Түйін сөздер: ұлттық азшылық, этникалық азшылық, азшылық тілі, азшылықтардың құқықтық мәртебесі.

Kubeyev Ye.K.,
Rustembekova D.K.

**The legal status of national and
ethnic minorities in the Republic
of Poland**

At present in the Constitutions and normative legal acts of many countries recognize the existence of national, ethnic and linguistic minorities. Along with these actions are carried out in the area of protection and non-discrimination of national, ethnic and linguistic minorities, the preservation of their individual differences and identities. To ensure the institutional living conditions of national, ethnic and linguistic minorities in any country, it is necessary to adopt of certain constitutional rules and legal acts aimed at the regulation and protecting the rights of national minorities. In this article, the authors discusses the legislative acts of the Republic of Poland, regulating the relations connected with the preservation and development of cultural identity of national and ethnic minorities, the preservation and development of regional language, as well as defining the tasks and competency of public administration bodies and units of local self-government in the area of these questions.

Key words: national minorities, ethnic minorities, minority language, the legal status of minorities.

Кубеев Е.Қ.,
Рүстембекова Д.К.

**Правовой статус национальных
и этнических меньшинств
в Республике Польша**

В настоящее время в Конституциях и нормативных правовых актах многих стран признают наличие национальных, этнических и языковых меньшинств. Наравне с этим осуществляются действия в области обеспечения защиты и недискриминации национальных, этнический и языковых меньшинств, сохранения их индивидуальных отличия и самобытности. Для обеспечения институциональных условий проживания национальных, этнических и языковых меньшинств в любой стране необходимо принятие отдельных конституционных норм и правовых актов, направленных на регулирование и защиту прав национальных меньшинств. В данной статье авторами рассматриваются законодательные акты Республики Польша, регулирующие отношения, связанные с сохранением и развитием культурной идентичности национальных и этнических меньшинств, сохранением и развитием регионального языка, а также определяющие задачи и компетенцию органов государственного управления и единиц территориального самоуправления в сфере этих вопросов.

Ключевые слова: национальные меньшинства, этнические меньшинства, язык меньшинств, правовой статус меньшинств.

**ПОЛЬША РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ
ҰЛТТЫҚ ЖӘНЕ
ЭТНИКАЛЫҚ
АЗШЫЛЫҚТАРДЫҢ
ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘРТЕБЕСІ**

Польша Республикасы халық саны бойынша Еуропада сегізінші, ал Еуроодақта алтыншы ел болып табылады. 2008 жылы Польша халқының саны 38 116 000 адамды құрады. Халықтың 1 км²-дегі орташа тығыздығы 122 адам.

Қазіргі Польша – әлемнің ең моноұлттық мемлекеттерінің бірі. 2002 жылғы халық санағы бойынша Польшаның 96,74% халқы өздерін этникалық поляктарға жатқызған. Санақта 97,8% үйде поляк тілінде сөйлейтінін көрсеткен. Ел халқының 1,23%-ы өздерін басқа ұлттарға жатқызған, олардың ішінде ең ірі этникалық топтар – силездіктер (0,45%), немістер (0,4%), белорустар (0,1%), украиндықтар (0,1%), сығандар, еврейлер, поляк-литовтық татарлар. 2%-дан астам тұрғындар ұлты туралы сұраққа жауап беруден бас тартқан.

Көпшіліктің азшылықтармен және азшылықтардың көпшілікпен қарым-қатынасын үнемі үздіксіз ойластырып отыру, бір ұлт басым болатын Польша сияқты елдер үшін аса қажет. Сан жағынан басымдылық оңайшылықпен бейне бір қалтарысты ассимиляциялық қысымға айналып кетуі мүмкін. Ұлттық және дін тұтушы азшылықтарға деген қатынас, аталмыш елде сан жағынан басым болатын ұлт өзін көре алатын бейне бір айна іспеттес.

Зерттеу жұмысының мақсаты – Польша Республикасының ұлттық және этникалық азшылықтардың мәдени бірегейлігі мен жергілікті тілді сақтау мен дамытумен байланысты қатынастарды, яғни азшылықтың құқықтық мәртебесін реттейтін заңнамалық актілеріне талдау жасау.

Польша Республикасының Конституциясы «Біз, Польша халқы...» – деп басталады [1]. Демократиялық құрылымның бірінші және негізгі сипаттамасы – азамат, одан кейін ғана – ұлттық тиістілік. Алайда, бұл жағдайда «халық» категориясын этникалық анықтама емес, тұтас Польша Республикасының барлық азаматтарын қамтитын саяси анықтама ретінде түсіндіру қажет. Конституцияның 35-бабына сәйкес, ұлттық және этникалық азшылықтарға жататын Польша азаматтарына, олардың тілдерінің дамуы мен сақталу еркіндігін, әдет-ғұрыптары мен салт-дәстүрлерінің сақталуына, мәдениетін дамытуға кепілдік беріледі [2].

Ұлттық азшылыққа деген қатынас – автономды құндылық және оны Польшаның кез келген мемлекетпен өзара қарым-қатынасы және аталмыш мемлекеттің поляк ұлттық азшылықтарымен өзара қарым-қатынастарының қызметтеріне жатқызуға болмайды.

Польшада отырықшы болып қалған ұлттық азшылықтар және көршілес елдерде өмір сүріп жатқан поляктармен адал қарым-қатынас жасау үшін, азшылықтың талаптары мен отан-анаға үмітпен қарайтын отандастарының мүдделерін қолдаудың шектерін анық айқындау қажет. Азшылықтың көпшілікке бағытталған кез келген ұсынысы бір мезгілде екі түрлі аспектіде қарастырылуы тиіс. Біріншіден, басым ұлттың басқа ұлттардың мәдени өзіндік сана-сезімін қолдау міндеттері тарапынан, екіншіден, мекен ету елінің жалпы қауіпсіздігі мен территориялық тұтастығын сақтау аспектісі жағдайында қарастырылуы керек. Осы екі түбегейлі қағида аталмыш мемлекет үшін қажетті, көпшілік пен азшылық арасындағы ішкі қарым-қатынастармен қатар, отан мен диаспорадағы отандастар арасындағы өзара қарым-қатынасты құру кеңістігінің шектерін анықтайды. Бұл өз кезегінде, саяси салдарларға әкеліп соғады. Мемлекетаралық қарым-қатынастарды құруда үнемі ұлттық азшылық мәселелерін есепке алып отыру керек, бұл қарым-қатынастарды тең құқылық пен шынайы серіктестік принциптеріне негіздеу қажет: әрбір мемлекет әлемдегі өзінің ұлттық азшылықтарына өз территориясындағы өзге ұлтты азшылыққа қоятын талаптар мен көрсеткіштерді қою керек.

Осыған байланысты Польша Республикасының «Ұлттық және этникалық азшылықтар туралы және жергілікті тіл туралы» Заңының [3] рөлі мен маңызын ерекше атап айту керек.

Заң адамның этникалық тиістілігіне қарамастан, оған тең дәрежедегі қарым-қатынас жасау принципін жүзеге асыру құралы ретінде орын алатынын анықтайды.

Ұлттық азшылық болып, келесі шарттардың жиынтығына сәйкес келетін поляк азаматтарының тобы түсініледі:

– Польша Республикасының басқа тұрғындарынан сан жағынан аз болып табылады;

– басқа азаматтардан тіл, мәдениет және салт-дәстүрлер жағынан айтарлықтай ерекшелінеді;

– өздерінің тілін, мәдениетін немесе салт-дәстүрлерін сақтауға ұмтылады;

– өздерінің тарихи ұлттық ортақтық екенін саналы түрде түсінеді және оны білдіру мен қорғауға бағыт алады;

– Польша Республикасының бүгінгі территориясын мекендеген арғы аталарының жасы жүз жылдан асып кеткен;

– өздерін өз мемлекеті бар халықпен теңестіреді.

Ұлттық азшылық болып келесі азшылықтар:

– беларустік;

– чехтік;

– литовтік;

– неміс;

– армян;

– ресейлік;

– словактік;

– украиндық;

– еврейлік азшылықтар саналады.

Этникалық азшылық болып, келесі шарттардың жиынтығына сәйкес келетін поляк азаматтарының тобы түсініледі:

– Польша Республикасының басқа тұрғындарынан сан жағынан аз болып табылады;

– басқа азаматтардан тіл, мәдениет және салт-дәстүрлер жағынан айтарлықтай ерекшелінеді;

– өздерінің тілін, мәдениетін немесе салт-дәстүрлерін сақтауға ұмтылады;

– өздерінің тарихи этникалық ортақтық екенін саналы түрде түсінеді және оны білдірумен қорғауға бағытталады;

– Польша Республикасының бүгінгі территориясын мекендеген арғы аталарының жасы жүз жылдан асып кеткен;

– өздерін өз мемлекеті бар халықпен теңестірмейді.

Осылайша, этникалық азшылықтың ұлттық азшылықтан тек соңғы белгі бойынша ерекшеленетінін байқаймыз.

Осы жерде этникалық азшылық болып келесі азшылықтар танылады:

1) караимдік;

2) лемковтік;

3) сығандық;

4) татарлық.

Азшылық тілі деп ұлттық немесе этникалық азшылықтардың өзінің тілі болып табылады.

Азшылыққа жататын әр адам өзінің азшылыққа жататынын немесе жатпайтынын еркін түрде шеше алады, ал мұндай таңдау немесе осы таңдаумен байланысты құқықтарды жүзеге асыру, ешбір теріс салдарларға әкеліп соқпайтынын айта кету керек. Ешкім заңның негізінен тыс, өзінің азшылыққа тиістілігі туралы ақпаратты жариялауға немесе өзінің шығу тегін, тілін немесе дін тұтушылығын жариялауға мәжбүрлене алмайды. Ешкім өзінің белгілі бір азшылыққа тиістілігін дәлелдеуге мәжбүрлене алмайды.

Польша Республикасының заңнамасына сәйкес, келесі мақсаттағы шараларды қолдануға тыйым салынады:

– азшылыққа жататын тұлғалардың ассимиляциясы олардың еркінен тыс қолданылса;

– азшылық қоныстанған территорияларда ұлттық немесе этникалық қатынастарды өзгертуге.

Поляк заңнамасымен азшылыққа тиістілік негізінде кемсітушілікке тыйым салынған.

Мемлекеттің іс-әрекеті мен оның ұлттық азшылықпен қарым-қатынасын реттейтін, сәйкесінше құқықтық негіздері бар. Мемлекеттік билік органдары келесі мақсатта сәйкесінше шараларды қолға алуға міндетті:

– азшылыққа және көпшілікке жататын тұлғалар арасындағы экономикалық, қоғамдық, саяси және мәдени өмір аясындағы тұтастай және іс жүзіндегі теңдікті қолдау;

– азшылыққа тиістілігі нәтижесінде кемсіту, алауыздық немесе күш көрсету объектісіне айналған тұлғаларды қорғау;

– мәдениетаралық диалогтың күшеюі.

Азшылықтар пайдалана алатын, тілге қатысты бірнеше айтарлықтай құқықтар бар. Оларға:

1) азшылық тілін жеке және қоғамдық өмірде еркін қолдану;

2) азшылық тілінде ақпарат тарату мен алмасу;

3) жеке сипаттағы ақпаратты азшылық тілінде беру;

4) азшылық тілін оқып үйрену немесе азшылық тілінде білім алу жатады.

Польша Республикасының заң шығарушы органы Парламент болып табылады, ол өз алдына Сейм және Сенат деген екі палатадан тұрады. Мемлекеттің әкімшілік бөлінісіне келетін болсақ, ол гминдер, воеводтар және повяттардан құралған. Польша Республикасының өзін-өзі басқару аталған үш звенолы жүйелермен жүзеге асырылады.

Гминдер жергілікті өзін-өзі басқарудың негізгі органы болып табылады. Гминдер органының негізгі мақсаты – Польшадағы үкіметтің тұрғындарға мақсатты қызмет көрсету.

Гминдер органдарында мемлекеттік тілмен қатар, көмекші тіл ретінде азшылық тілі қолданыла алады. Көмекші тіл тек гминдерде қолданылады. Алайда, сол көмекші тіл ретінде қолданылатын тілдің иелері, яғни, азшылықтарға жататын тұрғындардың саны, сол гминдердің тұрғылықты халқының санының 20%-дан кем болмаған және гминдердің Үкіметтік тізіміне жазылған жағдайда ғана қолданыла алады. Ал,

шағымдану тек мемлекеттік тілде жүзеге асатынын айта кету керек.

Азшылыққа жататын тұлғалардың құқықтарының жүзеге асуы, азшылықтың тілін үйренуге немесе азшылық тілінде білім алуға, осы тұлғалардың азшылық тарихы мен мәдениетін оқып-білу 1991 жылдың 7 қыркүйегіндегі «Білім беру жүйесі туралы» Заңда [4] анықталған қағидалар мен тәртіп бойынша жүзеге асады.

Польша заңнамасына сәйкес, мемлекеттік билік органдары азшылықтың мәдени бірегейлігін сақтауға, дамытуға, қорғауға бағытталған қызметті қолдау мақсатында, сәйкесінше шараларды қолға алуға міндетті.

Ол шаралар жекелеп алғанда, мақсатты немесе субъективті дотациялар бола алады:

– азшылық шығармашылығының, мәдени мекемелер, ұйымдар мен қозғалыстардың қызметіне және азшылық мәдениеті үшін айтарлықтай маңызы бар бұқаралық мәдени шараларға бағытталған;

– азшылықтың мәдени бірегейлігін сақтауға;

– азшылық тілдерінде немесе поляк тілінде кітап, журнал, мерзімді немесе басқа да басылым өнімдерін басып шығаруға;

– азшылық тарапынан жүзеге асатын телевизиялық және радиохабар бағдарламаларын қолдауға;

– азшылық мәдениетімен байланысты орындарды қорғауға;

– клубтар қызметіне;

– азшылықтың мәдени және көркемдік өмірінің құжаттары мен кітапханаларын күтіп, керек-жарақтармен қамтамасыз етуге;

– балалар мен жастардың әр түрлі нысанда жүзеге асатын білім алуына;

– азшылық туралы білімді таратуға;

– азшылықтың азаматтық интеграциясына мүмкіндік туғызушы басқа бағдарламаларға.

Жергілікті тілдер немесе азшылық тілдерінің Еуропалық хартиясына [5] сәйкес, Польша заңнамасымен жергілікті тіл болып келесі талаптарға сай келетін тіл түсініледі:

1) белгілі бір мемлекет территориясында, осы мемлекеттің басқа тұрғылықты халқынан сан жағынан аз болатын топты құрайтын азаматтарымен дәстүрлі түрде қолданылады;

2) осы мемлекеттің ресми тілінен өзгешеленеді; бұнымен қоса, оған мемлекеттік ресми тілдің диалектілері де, мигранттардың тілдері де кірмейді.

Польша Республикасында жергілікті тіл – Кашуб тілі болып табылады.

Белгілі бір құзыреттілік салалары бар мемлекеттік биліктің өкілетті органы тағайындалаты-

нын да айта кету керек. Осылайша, реттелетін мәселелерді басқарушы мемлекеттік орган болып, Ұлттық және этникалық азшылықтардың діни істері жөніндегі министрлігі табылады.

Министрге осы салада айтарлықтай құзыреттіліктер жүктеледі, ол:

1) азшылық құқықтары мен қажеттіліктерін жүзеге асыруға мүмкіндік туғызатын шараларды қолға алады және келесілерге қатысты бағдарламаларға бастама жасайды:

а) азшылыққа жататын тұлғалардың толық азаматтық интеграциясын қамтамасыз ете отырып, азшылықтың бірегейлігін, мәдениеті мен тілін сақтап, дамытады;

ә) этникалық шығу тегіне қарамастан, тұлғалардың тең мәртебелік принципін жүзеге асырады;

2) азшылық құқықтарын бұзушылыққа қарсы әрекет етуші құзыретті органдармен бірлесе қызмет істейді;

3) азшылықтың құқықтық және әлеуметтік жағдайының талдануы мен бағалануын жүргізеді;

4) азшылық пен олардың мәдениеті туралы ақпаратты таратумен қатар, азшылық жағдайының зерттелуіне бастама жасайды, оның ішінде кемсітудің көрініс берулерін, соларға қарсы әрекеттердің стратегиясы мен әдістерін ойластырады;

5) тілдің сақталуы мен дамуына бағытталған шараларды жүзеге асырады.

Азшылық мәселелерімен айналысатын мемлекеттік әкімшілік органдарының қызметінің дуан басылық территориясындағы үйлесімділігін дуан басылар жүзеге асырады.

Министрлер Кеңесінің консультативті-кеңесші органы ретінде Үкімет пен ұлттық және этникалық азшылықтардың бірлескен комиссиясы құрылады.

Бірлескен комиссияның міндеттеріне келесілер кіреді:

– азшылықтың құқықтары мен қажеттіліктерін жүзеге асыру мәселелеріне байланысты қорытындылар шығару, оның ішінде, осы құқықтардың жүзеге асуын бағалау, азшылықтың құқықтары мен қажеттіліктерін қамтамасыз етуге бағытталған шараларды іске асыру аясындағы ұсыныстарды алға тарту;

– азшылықтың мәдени бірегейлігін сақтау мен дамытуға және жергілікті тілдің дамуына қолайлы жағдай туғызатын бағдарламаларды бағалау;

– азшылық істеріне қатысты құқықтық актілер жобаларын бағалау;

– азшылықтың мәдени бірегейлігін қорғауға, сақтау мен дамытуға және жергілікті тілді сақтау мен дамытуға бағытталған әрекеттерді қолдауға мемлекеттік бюджеттің құрылымындағы қаражатты бөлу көлемі мен принциптерін бағалау;

– азшылыққа жататын тұлғаларды кемсітуге қарсы әрекет ету мақсатындағы шараларды жүзеге асыру.

Жоғарыда аталып өткен міндеттерді жүзеге асыру мақсатында Бірлескен комиссия:

– мемлекеттік басқару және территориялық өзін-өзі басқару органдарымен қатар, мүдделі қоғамдық ұйымдармен ынтымақтасып, бірлесе қызмет атқарады;

– ғылыми мекемелер мен ұйымдарға, сонымен қатар, қоғамдық ұйымдарға ақпарат, қорытынды алып, пікірлер мен көзқарастарды, бағыттарды анықтап, сараптама жүргізу үшін жүгіне алады;

– өздерінің қызметіне қатысу үшін территориялық өзін-өзі басқару бірліктерінің, қоғамдық ұйымдар мен ғылыми орталардың өкілдерін шақыра алады.

Бірлескен комиссия құрамына:

1) мемлекеттік басқару органдарының өкілдері: 10 министр, Басты статистика комитетінің, азап шегушілік пен соғысты еске сақтау Кеңесінің төрағасы, Министрлер Кеңесі Төрағасының Кеңесінің басшысы;

2) заңда көрсетілген құрамда азшылықтар өкілдері;

3) жергілікті тілді қолданушы орталықтың екі өкілі;

4) ұлттық және этникалық азшылықтың дін істері жөніндегі министріне қызмет көрсетуші мекеменің қызметкері болып табылатын Бірлескен комиссияның хатшысы кіреді.

Министрлер Кеңесінің төрағасы ұлттық және этникалық азшылықтардың дін істері жөніндегі министрінің ұсынысы бойынша, Бірлескен комиссияның мүшелерін тағайындайды және кері шақырады.

Ұлттық және этникалық азшылықтардың дін істері жөніндегі министрі өзінің Министрлер Кеңесінің Төрағасына ұсыныспен хабарласу ниеті туралы мемлекеттік басқару органдарын, жергілікті тілді қолданатын азшылық ұйымдары мен орталықтарын ескертіп, хабардар етеді.

Бірлескен комиссия мүшелерімен сайланған ұлттық және этникалық азшылықтардың дін істері жөніндегі министрінің өкілі және жергілікті тілді қолданушы азшылық пен ортақтықтың өкілдері Бірлескен Комиссияның төрағалары болып

табылады. Бірлескен комиссияның отырыстары 6 айда бір реттен сирек емес өткізіледі. Бірлескен комиссия мүшелеріне Бірлескен комиссия мүшелігі үшін сыйақы тағайындалмайды.

Бірлескен комиссияның жұмыстарына ұйымдастырушылық-техникалық қызмет көрсетуін ұлттық және этникалық азшылықтардың дін істері жөніндегі министріне қызмет көрсетуші мемлекеттік орган қамтамасыз етеді.

Бірлескен комиссияның қызмет етуімен байланысты шығындар ұлттық және этникалық азшылықтардың дін істері жөніндегі министрі басқарып, иелік ететін мемлекеттік бюджет қаржысының есебінен өтеледі.

Мемлекеттік әкімшілік органдары, территориялық өзін-өзі басқару органдары, сонымен қатар, үкіметтік емес ұйымдар өздерінің қатысуымен азшылықтарға қатысты, немесе жергілікті тілдің сақталуы мен дамуына байланысты болатын, тұтастай немесе жартылай мемлекеттік қаражаттан қаржыландырылған, дуан басылық территорияда жүзеге асқан бағдарламалар туралы құжаттарды қорытынды беру мақсатында дуан басына бағыттауға міндетті.

Сонымен, ұлттық азшылыққа жататын адамдар Польша Республикасының азаматтары болғандықтан, олардың барлық азаматтық құқықтары бір-бірінен ажырамас тұтастықта болады. Себебі, келешекте отандастары-

ның бір бөлігі поляк теңізіндегі кішкене арал болғандықтан, олардың ұлттық және мәдени өзіндік сана-сезімін қолдау үшін, ерекше құқықтық реттелу мен мемлекеттен арнайы қаржылық көмек қажет. Бұл азшылыққа жасалған артықшылықтар емес, бұл тек мүмкіндіктерді теңестіру, азшылық басқа халық пен басқа мәдениеттің теңізіндегі кішкене ғана арал болғандығынан келіп шығатын қолайсыздықтарды жеңілдету ғана.

Қорыта келгенде, Польша Республикасындағы ұлттық және этникалық азшылықтардың құқықтық мәртебесі Польша Республикасының Конституциясында (35-бап), «Ұлттық және этникалық азшылықтар туралы және жергілікті тіл туралы» және «Білім беру жүйесі туралы» Заңдарында көрініс тауып, бұл саладағы реттелетін мәселелерді басқарушы мемлекеттік орган – Ұлттық және этникалық азшылықтардың діни істері жөніндегі министрлігі болып табылады. Министрлер Кеңесінің консультативті-кеңесші органы ретінде Үкімет пен ұлттық және этникалық азшылықтардың бірлескен комиссиясы Польша Республикасындағы ұлттық және этникалық азшылықтардың құқықтық мәртебесін сақтауды жүзеге асырады. Сонымен, Польша Республикасында мемлекеттің іс-әрекеті мен оның ұлттық азшылықпен қарым-қатынасын реттейтін, сәйкесінше құқықтық негіздері бар – деп айтуға болады.

Әдебиеттер

- 1 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. // Dziennik Ustaw. – 1997. – №78. – Poz. 483.
- 2 Богуслав В. Конституция Польской Республики: Комментарий. – 2012. – 158 с.
- 3 Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym // Dziennik Ustaw. – 2005. – №17. – Poz. 141.
- 4 Dziennik Ustaw. – 2004. – №256. – Poz. 2572.
- 5 European Charter for Regional or Minority Languages (Strasbourg, 5.XI.1992) // <http://www.coe.int/ru/web/conventions>

References

- 1 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe w dniu 2 kwietnia 1997 r., przyjęta przez Naród w referendum konstytucyjnym w dniu 25 maja 1997 r., podpisana przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 16 lipca 1997 r. // Dziennik Ustaw. – 1997. – №78. – Poz. 483.
- 2 Богуслав В. Конституция Польской Республики: Комментарий. – 2012. – 158 с.
- 3 Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym // Dziennik Ustaw. – 2005. – №17. – Poz. 141.
- 4 Dziennik Ustaw. – 2004. – №256. – Poz. 2572.
- 5 European Charter for Regional or Minority Languages (Strasbourg, 5.XI.1992) // <http://www.coe.int/ru/web/conventions>